

El tombant d'any foren dies d'infart per al govern valencià. La impossibilitat de recórrer a l'endeutament com a via per ingressar liquiditat va fer que el País Valencià s'abocara a la bancarrota. A l'emergència es va haver de respondre amb la intervenció de l'estat, que va haver d'injectar diners per a evitar la fallida. Tot i el dramatisme de la situació, no era la primera volta que les finances valencianes feien aigües. Si fa setmanes EL TEMPS recordava l'episodi del 1405, en què el Regne de Mallorca es declarà en fallida, ara rememorem les successives ensulsiades de la Taula de Canvis durant la primera meitat del segle XVII.

La fundació de la Taula de Canvis i Dipòsits de la ciutat de València data de l'any 1407. Aquell any, el rei Martí l'Humà (Girona, 1356 – Barcelona, 1410), tot prenent com a referència la Taula de Canvis de Barcelona, va autoritzar la creació d'un banc municipal que havia d'atendre les operacions mercantils de canvi i dipòsits. Es tractava d'una taula de fusta tapat amb un cobretaula on hi havia dibuixat l'escut d'armes de la ciutat i sobre el qual es posaven una *caixa de menut* (que contenia els fons necessaris per a les operacions diàries) i una *caixa de gros* (amb els diners no necessaris per al dia a dia). Tanmateix, a la pràctica, la

Una fallida moderna

Aquests darrers mesos s'ha parlat molt de la fallida de les finances públiques valencianes. Tanmateix, no hauria estat la primera volta que València es declarara en bancarrota. Ja va passar l'any 1614, quan es va haver de clausurar la Taula de Canvis.

Taula era molt més que això. El rei volia que servira per a evitar els perjudicis que havien causat fins aleshores les freqüents fallides dels canvistes i la seua morositat

a l'hora de retornar els dipòsits. La nova institució havia de facilitar el canvi de moneda, i alhora servir com a dipòsit d'objectes de valor. No era únicament un banc comercial, sinó també un banc municipal: a banda de finançar les activitats privades, s'hi gestionava tota l'actuació financera del municipi, en tant que entitat fonamental de l'organització política d'aquell període. És a dir, en depenien les finances privades, però també les públiques. D'ací ve que la seua fallida fora un símptoma notable de l'estat en què es trobava la ciutat.

Durant la primera meitat del segle XVII, es van viure tot un seguit de dificultats que van originar successives fallides de la institució. Les males collites, la dependència del blat procedent de fora, els brots epidèmics, el trastorn demogràfic que va implicar l'expulsió dels moriscos, les pràctiques corruptes i la mala gestió van desencadenar fallides els anys 1614 i el 1634 i, finalment, la liquidació de la Taula l'any 1649. Els successius episodis són explicats al llibre *Las arcas de la ciudad. Gestión municipal e intervencionismo real en Valencia*

Tisorades amb patrons del segle XVII

Les abaixades de sou a l'administració, *manu militari*, no són exclusives de l'etapa contemporània. A l'època moderna també s'aplicaren mesures de contenció dràstiques que incloïen la reducció de les retribucions de tots els treballadors pagats a través de la Taula de Canvis. El 20 de maig del 1612, Ferran II va enviar una carta al virrei, el marquès de Caracena, per tal que s'aplicara una rebaixa de sous d'ampli abast. La reducció de salaris anava des del 55,6% que s'aplicà al ministrer Honorato Aguilar, al 5,9% dels pesadors de farina. Pràcticament ningú, independentment de l'ofici exercit, no se n'escapà. Els jurats (membres del consell municipal) van veure com els retallaven les retribucions d'un 40%; el relloger, d'un 13,8%; l'administrador de les cises, d'un 20%; el soguer, d'un 25%; els porters, d'un 50%; els fariners, d'un 10,5%.

Encara més dràstica va resultar la supressió de determinats càrrecs o dels seus salaris. Es preveia la desaparició del citador de cises, el síndic de les herbes, l'administrador de marjals, els guardians de la verema i de les fruites i l'ofici de mala-roba. En un altre capítol es passaven les tisorades sobre les despeses extraordinàries, sobretot les relacionades amb manifestacions religioses. Per ordre del monarca, quedava prohibit de gastar més de 50 lliures en la festa de Sant Gregori, més de 160 en la celebració de Sant Vicent Ferrer o més de 80 en la de Sant Vicent Màrtir. Igualment, ordenava que suprimiren les porcions de sucre que se solien oferir als notaris per l'arrendament de cises i carns, o que per la festa del beat Lluís Bertran només s'encengueren ciris a la casa de la ciutat.

(1517-1707), de la catedràtica d'història moderna de la Universitat de València Amparo Felipo.

De pa i diners. Felipo hi detalla fins a quin punt la qüestió agrària fou determinant en les successives fallides. València era una ciutat deficitària en pa, de manera que no tenia cap més alternativa que adquirir el gruix del blat fora de les seues fronteres. Si bé de bon començament la importació va recaure en mans privades, des de l'any 1611 quedà sota regulació de l'administració pública. Tanmateix, això no evità els problemes que se suscitàven a cada mala collita. Els anys 1605, 1612, 1617, 1622, 1625, 1627, 1628 i 1631 es combinaren temporades de fortes sequeres i intensíssimes pluges que van engegar a rodar els conreus. La via de solució fou, en tots aquells casos, recórrer a l'endeutament per tal de comprar un gra que pujava de preu al ritme que creixia la demanda. La Taula de Canvis es va trobar fortament pressionada per aquesta mena d'operacions. A banda, els episodis de fam van anar acompanyats ben sovint d'epidèmies de pesta que delmaven els efectius de la ciutat (segons els autors de l'època, la crisi del 1647, per exemple, va matar una tercera part de la població).

Un altre dels factors exposats en l'obra de Felipo com a desequilibradors de la Taula de Canvis fou l'aparició de molta moneda falsa, circumstància que va alterar el funcionament normal de la institució. Al principi hom en va responsabilitzar els moriscos, que acabaven de ser expulsats de terres valencianes, si bé investigacions ulteriors han demostrat que foren el boc expiatori. Arran de l'aparició de tanta moneda fraudulenta, hom encomanà a la Taula de Canvis la tasca de destriar la moneda falsa de la vertadera, i alhora s'autoritzaaven noves encunyacions de moneda. Això obligà a invertir diners en la compra d'argent, que es va fer per la via dels préstecs.

La impossibilitat de satisfer els compromisos amb els deutors, el desfàsament dels comptes i la incapacitat dels estaments a l'hora de posar-se d'acord sobre com articular noves vies d'ingressos van precipitar la caiguda en desgràcia de la Taula. L'any 1649 el rei Felip IV decidí de liquidar la Taula de Canvis i Dipòsits i reemplaçar-la per la Novíssima Taula, que, sobre unes noves bases de funcionament, sobrevisqué fins el 1719, quan el Decret de Nova Planta va fer desaparèixer totes les institucions autòctones.

Violeta Tena

Mercat i política

Muriel Casals

Fira de vanitats

És ben sabut que la lectura de novel·les ajuda a comprendre les vicissituds econòmiques; és reconegut que hi ha decisions, impulsos, temors que afecten les variables econòmiques que no tenen explicació si ens limitem a usar els coneixements de l'anàlisi econòmica.

L'ambició personal, l'avarícia, però també la generositat o el desig d'agradar i de ser amable són tan determinants com el ritme del creixement econòmic a l'hora d'explicar el perquè i el com de les decisions d'invertir els estalvis en certs negocis.

Si la novel·la porta un títol que ens remet explícitament a la marxa de l'economia catalana ja no cal buscar excuses per a justificar-ne l'aparició en una columna d'economia.

Us vull recomanar la lectura de *La fira de les vanitats. De la febre d'or a la bomba del Liceu*, que acaba de publicar el dissenyador d'articles de vestir Lluís Juste de Nin (Edicions de Ponent). Es tracta d'una novel·la gràfica on trobareu una història d'ambicions personals a la Barcelona dels anys 1881-1894.

Hi podreu veure com es vestien els barcelonins, com eren les seves cases; hi aprendreu quines òperes es representaven al Liceu, hi retrobareu personatges que influïen o que pretenien influir en la política catalana de l'època i fins i tot us assabentareu d'una aventura econòmica de negoci català a París.

Conèixer la vida de la burgesia en un moment que s'infla una bombolla que fa esperar guanys a molts i seguir les evolucions d'uns personatges impulsats per una febre especulativa que acabarà amb l'explosió de la bomba al Liceu ens recorda que fa molt temps que *la ballem*.

UAB